

היה שותף להמלכה

איתא בספרים על חודש אלול אני לודי דודי לי (ששה ה a כו. כי עיקר התשובה צריך להיות על זה לזכור כי נשתלחו בעולם הזה לעשות רצונו יתברך שמו בלבד. ומה שטרודין בהבלי עולם ושוכחין העיקר. על זה צריך להיות עיקר התשובה לחזור לקבל על העבדות להיות מוכן רק לעשות רצונו יתברך.

אם אמרתי

אם אמרתי

מכאן ומכאן בערב ר"ה וכו'. נ"כ עין במ"ש בשם האור. והנה ביפה מראה הקשה על מה שאמר ה"ל לפני מה אין ישראל אומרים הכל בריה ויריב והשיב הקב"ה מלך שספיי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אמרו שירה וכו' וא"כ משמע דלא שייך שמחה לפניו אמר שראוי לשמח שבמותים שינה אותם הקב"ה. וכבר אמרתי בחידושי כמה אופנים ליישב זה וקצת אבאר באופן אחר קצת עפ"ש בחידושי בילדות על מש במדרש דישאל ואח"כ נכנסין ומקטריגין בריה ואין אני יודעים מי נצח מזה שבין אדם למקום. יש סנים לכאן ולכאן יש וכו' ויש ח"ו להיטות. והנה נתייח אנן אם האדם מצד אחד יונה הרבה ויבוא לו עושר רב ובקד השני יומטק לו איזה ע"א או ככ הע"א נתייח וכן ישעיהו רש"י כנגד התון והשמה הרטה ובאה לו. אך זה אם נהרשד לו שכחה חרשה אבל אם הוא עשיר גדול מוכן דב אן אדם יודען לו איזה ע"א יצטער. מכש כשאר אדם דהתענוג מכבר וכבר חזרנו בו האדם זה אינו שועל ככשל חצער. ולכן ח"ו לישראל אם כי יש להם דין הנוגע לעצמן וספק בכבם אם יבאו או לא מכל מקום אין מצטערים על כך כיון שיוערים שיש עליהם דין אחר שאח"כ מקטריגין להיות ח"ו הדיון השקמה יתברך וזהו כמותן שיו"ב בדין לכן הצער הזה כבד שנוגע להם ח"ו כמאן וכאספ נגד נידול ההממה שיש להם. וכבר אמר המשורר אשרי העם יודעי הורעה ד' באור פני' הילכו בשקט יגילו כל היום ובצדקתן יורמו והכוונה נראה דאם ישראל אין יודעים כלל אם ח"ו יום הדין נם על זה אפילו בחלקו יתברך לא ומכוריו דאין יום הדין רק על מה שנוגע לנו או אין טמחים בריה כיון דתלינן בספק אבל אם יודעין שגודנים נם בזה אם ח"ו עמי יתברך או לא אז כיון דבטוחים דבזה יבאו דיון וטמחים על כך או שכחה זו מכשל העצבות שיש להם ממקום אחר. ויש אשרי העם יודעי הורעה שיוערים על התרעה דהוי מכה שבאו פני' הילכו כי הולכים בדין עבד או סנדק כמי יהיו אם לישראל או לאוה"ע ומיזן דו"ש שמך יגילו כל היום כי בזה כמותן שיו"ב בדין ולכן תינה לישראל יש שמחה זו מה שעמנו בדין מי יסול בחלקו יתברך לכן ח"ו להם הטמחה חרשה וע"כ מבטי העצבות שיש להם מדין עצמם אבל הקב"ה שאין לו שמחה זו וכך ממילא אין שמחה לפניו ככה הדין נטהונוני בו ישראל ונוגע לעצמו ודוק ואתי שסיר והבין כי כפית:

ומרומו הענין בפסוק שופטים ושופרים תתן לך בכל שעריך וגו', יש שערים שונים, כל יום מחיי האדם הוא בחי' שער המתייחס ליומו, וכל ראש חודש הוא בחי' שער, ויש עוד השער הגדול בר"ה השער של כל השנה. ענין שער היינו מקום התבוננות לאן הוא נכנס ולשם מה נכנס. וזה התפקיד בר"ה שהוא זמן לחשוב חשבונו של עולם, אשר החשבון הזה בעיקרו איננו על העבר כי אם על העתיד, איך יכנס בזה השער.

אם אמרתי

יום תרועה יהיה לכם (במדרש כ"א). כי עיקר השופר הוא זכירת יום מתן תורה דכתיב (דברים ה.) יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב. פרשנו במקום אחר כי בני ישראל זכו להוציא מכה אל הפועל זה היום של קבלת התורה. וזה היום אינו יכול להתגלות תמיד ובראש השנה שמתחדש הבריאה מכל שכן שמתחדש כוחו של בני ישראל. ויום מתן תורה מאחר שאמר חז"ל תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית אם יקבלו בני ישראל התורה כו'. אם כן בזה היום מתחדש יום מתן תורה ועל ידי קול שופר יכולין להתדבק ביום הזה. ועל ידי שבני ישראל יודעין ומבררין זה כי כל העולם נבאר רק בשביל התורה, ומבקשים שו כתבנו בספר החיים שהוא להתדבק בתורה שנקראת עץ החיים. ובכח זה נזכר יום מתן תורה בשמים ומתחדש בחירת הקב"ה בבני ישראל. כמו שכתובו שיעלה זכרוניכם לפני ובמה בשופר כנ"ל:

אם אמרתי

ומכיון שיום זה הוא התחדשות הבריאה יש בו עוד פרט עיקרי, שהיות שכל הבריאה היא בשביל ישראל וכמאחז"ל (בר"א א) לא נברא העולם אלא בשביל ישראל ראשית, ואם לא בריית יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת', הרי כיום התחדשות הבריאה מתחדשת בכל שנה כריתת הברית שכן קוב"ה וישראל להיות עם הנבחר ע"י התה"ק. וכן מרומו בפסוק אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהי וגו' לעבדך כבירת ה"א, דאיתא בספיה"ק היום רמז ליומא דדינא בו אתם נצבים כלכם לפני ה' אלהי, היום הזה הוא יום לעבדך בבית, יום כריתת ברית מחדש, שזה קיום הבריאה, וזה עיצומו של חג להכתיר מלכותו ית' עלינו מחדש, וכמ"ד בזה"ק בעי' בר נש לאמלוכי לקוב"ה על כל אבר ואבר דילי. ועד"ז י"ל גם בפסוק ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום, שמרומו בו ג"כ על הא יומא, כי זה היום יו"ט של ר"ה הוא יום הדביקות וכריתת ברית מחדש, דמשמעות כריתת ברית היינו שאין שום מחיצה ומסך המכדיל בין יהודי לאביו שבשמים, וכמו שאחז"ל (סנהדרין סד.) כמתניתא תנא העצמים לבדעל וכו' כצמיד ע"י אבוק, ואתם הדבקים בה"א דבוקים ממש, ופירש"י דבוק משמע מחובר טפי מצמיד, כי צמידן אינן מחוברין ונמשכין וזין אילך ואילך, וענין הברית שכן קוב"ה וישראל שיהיו דבוקים בו ממש. וכדאיתא בספיה"ק שתכלית התורה והמצוות הם עצות איך שיהודי יגיע לבו חדבק.

והנה למדרגה הזאת הגיעו עם ישראל כמעמד הנשגב בקב"ה"ת שפוחה נשמתם מכלות הנפש מאחבה ודביקות בה'. והוא גופא ענין כריתת הברית בר"ה עם התחדשות כל הבריאה. וכמרומו בענין שופר כמ"ש רבינו סעדי' גאון באחד הטעמים של תקיעת שופר וכו'. להזכירנו מעמד ה' סניו שנאמר בו וקול שופר וגו' שנקבל על עצמנו את הברית שקיבלו בהר סיני שבאו כולם בברית יחד, עכ"ל, ומר"ט אנו אומרים בשופרות אתה נגלית וכו' כל הענין באריות, כי גם בר"ה יש בחי' זו. וכי הענינים הנו' הן ענין יום הדין והן ענין כריתת הברית בין קוב"ה וישראל היינו הך כדברים הקשורים בענין התחדשות הבריאה לשנה החדשה.

והביאור בזה, כי יסוד ושורש ר"ה הוא כמ"ד זה היום תחלת מעשיך וזכרון ליום ראשון, וכדאיתא מהארז"ל אשר בכל שנה ושנה כל הדברים חוזרין לקדמותן ובר"ה מתחדשת הבריאה ומתהווים שוב כל הענינים שהיו במעשה בראשית עם כל סדר הדורמיטא והנסירה כ"ל"ה, כי כל שנה היא יחידה מינקדת בבריאה, ובריאית העולם מחדש ולפ"ז מבואר ענין המשפט והדין בר"ה, דמאחר שהיום הרת עולם פ"י שהוא יום חידוש הבריאה, ע"כ יעמיד במשפט כל יצורי עולמים, יש דיון למעלה אם מתמלא על ידם היעוד והמטרה שיצד הבורא ית"ש בבריאית העולם ע"פ סודות הבריאה הידועים אליו ית"ש, והאם הטוב שבעולם מתגבר על הרע, או ח"ו להיפך שהכל מתנהג נגד הכוונה העליונה, שאז אין צורך בו. ועומק הדין הזה בודאי שייך ביחס לכל היצורים, אפי' אלו שאין להם בחירה, האם נגרמה על ידם התקרבות להכוונה העליונה שבבריאה או לא. וכמו שצמינו בדרך המבול שנמחה כל היקום, גם אלו שאין להם בחירה, ואף האדמה נמחתה ע"ד טפחים כי עד שם התפשט הפגם. דע"פ סודות הבריאה הידועים להבורא ית' יש לכל נאצל ונברא נוצר ונעשה לכל פרט ופרט מהבריאה כפ"ע תפקיד ויעוד משלו בתוך כל המטרה הכללית של הבריאה, אשר בלא הכי לא ה' נברא, וכמד"כ (ישעי' מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, וע"כ בהתחדשות הבריאה יש דיון אם נצרך הפרט הזה גם לשנה החדשה, אם מילא את יעודו ותפקידו או שהוא מיותר ואין צורך בו. והדיון הזה הוא על כל באי עולם והמון בריות לאין תכלית, מי לא נפקד כהיום הזה, וגם על צבא מרום הדין הזה, שגם הם ככלל הבריאה נתייזוין אם הם נתייזים למטרה העליונה של שיתבטלו. אמנם באופן מיוחד הדין הוא על בעלי הבחירה, כיון שהם נשמת הבריאה, וכידם לשנות את חשבונם ע"י שעושים תשובה ומקבלים עליהם למלא תפקידם ויעודם מכאן ואילך, ע"ז משתנה גזר דינם לטובה, כי א' עורך דין כוחן לבכות ביום דין.

אם אמרתי

